Poštarina plaćena u gotovu. Pojedini broj stoji 1 dinar

Mali rodoljub

GOD. XII SIJEČANJ 1941 BROJ 5

KOLIKO STOJI NAORUŽANJE POJEDINIH DRŽAVA? Liga naroda, koja je imala svoje sjedište u Ženevi u Švicarskoj, izdala je vrlo zanimljivu knjigu »Vojnički godišnjak«. U toj je knjizi točno naznačeno, koliko je koja država potrošila za svoje naoružanje, u posljednjih pet godina.

Njemačka je potrošila 90 milijardi maraka.

Engleska 1 milijardu 672 milijuna funti.

Amerika 5 milijardi i 290 milijuna dolara.

Italija 31 milijardu lira.

Francuska 70 milijardi franaka.

Japan 5 milijardi jena.

Rusija 108 milijardi rubalja.

To su tek nekoje velike države. A grdne su milijarde potrošile za svoje naoružanje i mnogobrojne male države.

Kad bi sve te milijarde pretvorili u dinare, dobili bi brojke, koje bi nam zavrtile mozgom. Tim bi se novcem čitava Evropa mogla stotine godina izdržavati, a da nikad nitko ne bi trebao platiti ni dinara poreza, nego bi čak svaki čovjek mogao od toga udobno i gospodski živjeti, a svaka bi obitelj mogla imati svoju vlastitu krasnu kuću.

Međutim sav taj novac, svi ti porezi, rasplinjuju se kako vidimo svaki dan u dim, a ubojiti topovski metci ruše zgrade i domove, što su ih ljudi stoljećima gradili, dok na stotine tisuća ljudi u najljepšoj dobi gine.

DUGI I KRATKI RATOVI. Svi mi već danas uzdišemo, kako dugo traje sadašnji rat. Povijest međutim pozna i mnogo duljih ratova. Sjetimo se samo tridesetgodišnjeg rata, pa sedamgodišnjeg rata! Rat između Mexica i Sjeverne Amerike godine 1846 trajao je godinu i po, krimski rat 1854. dvije godine, američki građanski rat 1860. trajao je pet godina.

Njemačko-francuski rat 1871 trajao je samo šest mjeseci, a kinesko-japanski rat godine 1894, osam mjeseci. Španjolsko-američki rat od 1898 godine, kada su Španjolci izgubili Filipinsko otočje trajao je samo 4 mjeseca. Rat između Bura i Engleza u Africi 1900. trajao je dvije i po godine.

Rusko-japanski rat 1905 trajao je godinu i po. Drugi balkanski rat godine 1912. između Bugarske i Srbije trajao je u svemu samo 6 tjedana.

Posljednji svjetski rat 1914. trajao je četiri godine, tri mjeseca i jedan dan. Rusko-poljski rat 1918. godine trajao je 18 mjeseci, talijansko-abesinski rat 1935. trajao je sedam mjeseci. Kinesko-japanski rat koji je planuo 1937. traje još i sada i ne zna se kada će završiti. Rusko-finski rat trajao je samo četiri mjeseca. Sadašnji rat traje evo već 17 mjeseci, a Bogzna kada i kako će završiti.

Mali rodoljub

GOD. XII SIJEČANJ ŠK. GOD. 1940.41 BR. 5

Istinita priča o jednom vrapčiću

Kad netko primi u ruke ovakav omladinski listić kao što je naš uvijek pomišlja da je sve što u njemu piše tek puka bajka za malu djecu, koja niti je ikad bila niti bi ikad mogla biti istinita.

Kod nas to nije slučaj. Život oko nas tako je pun istinitih događaja, da nam ne treba izmišljati priče, jer ih život sam piše, a mi ih samo bilježimo.

Takva je istinita priča i ova koju ovdje iznosimo, a koja govori o životu jednog malog vrapčića.

To se dogodilo u glavnom gradu Madžarske, u Budimpešti.

Na uglu jedne od mnogobrojnih širokih ulica sjedi već niz godina siromašna starica, koja prodaje novine i od toga živi. Sama je na svijetu i nigdje nema nikoga, koji bi se za nju brinuo, koji bi ju volio.

Bilo je to prije nekoliko godina, u mjesecu travnju. Još je uvijek bilo dosta hladno, jer je sa sjevera duvao leden vjetar. Iznenada vjetar zahuji jače, nad gradom se skupili tmasti oblaci, grmjelo je i sijevalo, a za čas udari i krupna kiša. Starica se sklonila u vežu jedne kuće. Skutrila se i čvrsto se umotala u topli rubac, čekajući dok mine nevrijeme.

Najednom vjetar jače zahuji skrši granu obližnjeg stabla i tresne njome o pločnik. Pred staricu se dokotura mala neka kuglica i zacvili. Starica pogleda: bio je to gološavi vrapčić, koga je vjetar izbacio iz gnijezda i sada je ležao pred njom bespomoćan.

Smililo joj se gološavo ptiče i ona ga digne, ogrije svojim dahom, milujući ga staračkom rukom.

— Za sada ću ga zadržati kod sebe, dok mu ponarastu krila, a zatim ću ga pustiti nek odleti kud ga želja ponese — reče u sebi starica i zadrža ga kod sebe.

U skromnoj sobici na tavanu, gdje je stanovala, skakutao je gološavi vrapčić, a ona ga hranila mrvicama i nježno mu tepala: »Csuri! Moj siromašni Csuri!« (čitaj: Čuri!) A ptičica kao da ju je razumjela. Skakutala je oko nje i zobala joj mrvice iz ruke.

Noću kad bi se prevrtala po svom siromašnom krevetu vrapčić bi doskakutao do nje i ljubopitno je gledao svojim živim očicama.

Rasao je tako vrabac, opernatio se, udebljao i cvrkutao po vas dan.

Ali ona je morala na ulicu da prodaje novine, da zaradi kakav novčić.

— Sad si već odrastao, ptičiću moj, vani sije sunce, došlo je toplo proljeće, sve se zazelenilo. Pustit ću te na slobodu iz ove mračne sobice — šaputala mu nježno. I jednog ga je dana uzela sa sobom na ulicu, poljubila ga i pustila da odleti. Suze su joj navrle na oči, kad se je dijelila od svog malog ljubimca.

Vrapčić je zalepršao i odletio na granu, gdje su ga odmah okupili drugi vrapci i stali oko njega živkati.

Starica je brisala oči.

— Što vam je, starice? pitali su ljudi začuđeno.

— A ništa, ništa — odgovarala je starica — prehladila sam se pa nikako da se riješim nahlade. Bojala se priznati da plače za sitnom jednom ptičicom, za običnim vrapcem. Ljudi su zlobni, pa se rado narugaju i ismiju čovjeka.

Sjela je na svoj stolčić i izvikivala naslove novina.

Ljudi su dolazili, kupovali novine i odlazili.

Najednom oko podneva, začuje ona dobro joj poznati cvrkut.

— Csuri, moj mali dobri Csuri — klikne starica iznenađeno. Bio je to vrapčić, njezin mali Csuri, koji je, naigravši se sa svojim drugovima, opet sletio do nje, sjeo joj na rame i živim je svojim očicama promatrao. Potražila je po žepovima mrvice, a vrapčić joj je opet zobao iz ruke.

Od toga dana nije ju više ostavljao. Sjedio je kraj nje, skakutao, živkao, na čas bi odletio među druge vrapce na grani, da se s njima poigra, a onda bi se opet vratio, da jede iz njezine ruke, da joj sjedne na rame ili joj zacvrkuće kraj uha.

Ljudi su postajkivali i začuđeno gledali to neobično prijateljstvo.

Sretna je bila starica, jer se ipak našlo na svijetu jedno stvorenje, koje ju je voljelo.

Vrabac je više nije ostavljao. Sjedio je kraj nje i — počeo prodavati novine. Kad bi tko došao da kupi novine vra-

bac je lijepo svojim kljunićem primio novac metnuo ga u kutiju i dignuo se da bi kupac mogao sa svežnja novina na stolcu uzeti jedan primjerak.

Vrabac je postao glasovit. Dolazili su ljudi iz bliza i daleka, da vide tu mudru životinjicu. Starici je posao išao vrlo dobro, pa je čak počela snovati o tome, kako bi kupila jednu malu kućicu, gdje bi sa svojim dragim vrapčićem provela u miru zadnje dane života.

Za slučaj su se zainteresirali učenjaci i novinari, pa se je mnogo o tome pisalo. Starica i njezin vrapčić postali su poznati po cijelom svijetu. Cijela Budimpešta ih je poznavala, a kada bi kakav stranac došao u grad ljudi su se požurili da ga povedu i na ugao te ulice, da mu pokažu tog neobičnog prodavača novina.

Vrabac je skakutao oko starice, od časa do časa bi otprhnuo na granu da se pozabavi sa svojim drugovima, a nato bi opet sletio na svoje mjesto.

Kad bi starica morala na čas otići kuda, ona je ostavljala i novine i svoga vrapčića na stolcu. Vrabac se onda ne bi udaljivao. Prodavao bi novine sam. Ponekad bi se dogodilo, da se netko htio s njime našaliti: dao bi mu krivi novac, ili bi pokušao uzeti novine, a da ne plati. Vrabac bi se nakostrušio, stao kričati i skakutati, da se konačno zaleti na nepoštenog kupca i ugrize ga za nos.

Bilo je smijeha i veselja radoznalih ljudi, koji su dragevolje davali starici novaca za njezinog malog vrapčića.

Ali jednoga dana dogodila se nesreća.

Kad se starica na čas udaljila, neki se je čovjek približio i dok je vrapčić skakutao po pločniku oko stolca, zobljući zrnje, stao je na njega nogom. Ljudi, koji su to vidjeli, zgranuli su se i žestoko se oborili na zlobnika. Bio je to drugi neki prodavač novina, koji je gledao prijekim okom na staricu i njezinog vrapčića, jer su ljudi najradije kupovali kod njih novine, a to je njemu bilo krivo.

Kad su ljudi vidjeli što je učinio umalo da ga nijesu ubili. Jedva je nekako izmakao bijesu svjetine.

Starica se vratila, kriknula i zaplakala, kao da joj je netko ubio rođeno dijete:

— Csuri, moj mali Csuri! — tepala mu je i gladila mu glavicu, ali je ptičica više nije čula. Glavica je visjela preko njezine ruke, iz kljunića je curila krv. Mali Csuri bio je mrtav.

Prolaznici su se zaustavljali i mnogi, koji je poznavao ptičicu, otro je suzu.

Starica je oboljela od tuge. Legla je u krevet i nekoliko se mjeseci nije digla. Kada se je opet pojavila na svom starom mjestu da izvikuje novine, ljudi su je jedva prepoznali. Kosa joj je sasvim posijedila. Tolika je bila njezina bol za izgubljenim malim stvorenjem, koje ju je jedino na svijetu voljelo.

. . . . . .

I danas još ako dođete u Budimpeštu vidjet ćete staricu, koja na uglu prodaje novine, sama, izložena vjetru i nevremenu, suncu i kiši.

Onome koji ju zapita o sudbini njenog miljenika, malog vrapčića, sa suzama će u očima rado ispričati ovu pripovijest, koju vam evo i mi ovdje iznesosmo. Samo što ona znade i mnogo drugih potankosti, koje mi nijesmo zbog ograničenog prostora mogli tiskati, jer bi onda ispala čitava knjižica.

A sada mi kažite, je li potrebno da urednik izmišlja priče? Kad život sam piše priče, a mi ih samo bilježimo.

Ernest Radetić

Lutka spava

Mila, krasna,
Nježna, plava,
Male Vande
Lutka spava...

— »Polagano, sve polako
Prolazite tuda, ljudi,
Da se moja zlatna Mica,
Moje sunce ne probudi! —

Tako pjeva mala Vanda,
Brižno čuva svoju Micu —
I dok lutka tiho spava,
Šije njojzi opravicu.

Barba Rike

VLADIMIR NAZOR:

U pazinskom kaštelu

(Svršetak)

— Vi ćete još početi da govorite kao lindarski župan, naruga mu se Rabatta, namigujući Rapiciu i Bagniu.

— Vele možni gospodine, planu Milošić, vi me ne ćete prisiliti, da radim protiv svoga uvjerenja i protiv zakona. Napišimo pošteno izvješće o stanju težaka, bacimo te ugovore u vatru i pustimo kmete na slobodu! Tako glasi moj prijedlog.

— A ja predlažem, klikne Rabatta, da prisilimo kmete mučilima i konopom, neka potpišu nove ugovore.

Milošić pogleda vikara i kančelira. Pročita im na licu, da su uz Rabattu. Digne se i izadje iz sobe.

Rabatta se digne i prošeta po sobi. On, koji je utamanio protestante u Kranjskoj kao vuk ovce, pa da se povrati praznih ruku u Gradac? On, čovjek željezne volje, lavlje šape, pa da popusti tim nevoljnim hrvatskim kmetima?

I Rabatta pozove gastalda, koji je čekao pred vratima.

— No, što misle danas kmeti? Jeste li prisluškivali, što govore? upita komesar gastalda.

— Jesmo, vele možni. Težaci bi možda sami došli do toga, da moraju potpisati, da nema dvojice, koji ih bune.

— Koji su ti?

— Marko Gortan, župan sela Berma, i Dobrila, župan u Borutu, onaj, koji viče, da mu je mati na umoru. Ti su najžešći. Kriče: Umrimo, ali nemojmo potpisati!

— Glupa paščad! klikne Rabatta. Neka žbiri donesu amo konop, kliješta i mučila! Iz svake sobe povedi po tri kmeta, Gortana i Dobrilu. Svežite im ruke!

Gastald ode. Domala bijahu mučila pred Rabattom, panduri na vratima i kmeti u sobi.

— Gospodine, reče župan Dobrila. Pusti me, povratit ću se. Majka mi je na umoru.

— Šuti, pseto! Momci, klinove u nokte, vikne Rabatta i pokaza prstom na Dobrilu.

Žbiri povališe mladog župana, turiše mu ruke u kladu i muka započe.

Dobrila se sav znojio, vrtio očima i škrgutao zubima.

— Potpiši, reče Rabatta.

— Neću! odgovori kmet.

— Momci, konop! zapovjedi komesar.

Nova muka bijaše još gora za jadnog kmeta. Zglobovi mu pucahu... »Majko moja!« hukao je jadnik.

— Potpiši! vikne Rabatta.

— Neću! odvrati opet mladić, blijed kao smrt.

— A hoćete li vi potpisati? upita komesar seljake, koji su blijedi i nijemi gledali u Dobrilu.

— Nećemo! odgovoriše.

— Dasku! Dasku! klikne Rabatta žbirima.

Al nije bilo moguće podvrći Dobrilu novoj muci. Ležao je bez svijesti. Krv mu je tekla iz nokata. Iz lijevog oka curila mu krv i voda.

— Povedite ga u tamnicu, neka i ostali vide, što ih čeka, zapovjedi komesar pandurima.

I Rabatta dodje do druge misli. Razdijeli seljake na tri hrpe i naredi, da se pred svakom postavi kmet na mučila, i to najslabiji težak, jer su mladi i kršni tvrdoglavci, kao Dobrila, učili druge, kako se mora junački trpjeti.

Sve badava. Kmeti su podnašali i najgroznije muke. Zalud je Rapicio obilazio župane, koji su gledali, s ugovorima u ruci bodreći ih, da potpišu. Kmeti su šutjeli, stajali mirno kao stupovi. Daska, konop, kliješta, klinovi i šiba, sve je to slabo pomagalo. Sprave su škripale, bič je zviždao i kmeti su urlali: Neću!

I Rabatta ih opet dade strpati u podrume.

— Siti su, reče, neka malo ogladne, pa će lakše ići.

Prodjoše dva dana.

— No, što vele sada? zapita komesar gastalda.

— Psuju i tule, vele možni. Viču: Vode! Žedja ih najgore muči.

— Proklete šćavonske psine! reče Rabatta i naredi, da se počeka još tri dana.

Petog dana panduri povedoše svezane kmete u onu dvoranu. Bijahu težaci klonuli i izmučeni; neki se jedva držahu na nogama. Divlja vatra goraše im u očima. Rabatta stupi u sobu i grozan urlik zaori dvoranom.

— Da si proklet, krvniče! Zvijeri! orio se iz pedeset grla.

— Bog će te kazniti, grdobo ljudska! tutnjio je duboki glas župana Gortana.

— Na dasku s njim! klikne Rabatta.

Žbiri svezaše kmeta, otkriše mu ledja i zamahnuše bičevima.

Gortan je stenjao i urlao. Najednom zamukne.

— Potpiši, reče mu Rabatta.

Kmet ne odgovori.

— Potpiši, reče opet komesar.

— Daj vode! propenta težak.

— Potpiši prije!

— Hoću, daj vode!

Žbiri ga dignuše sa daske. Pisar doleti. Gortan uze pero i teškom mukom napravi križ na bijelom papiru. Pandur mu donese punu posudu. Kmeti su muče gledali, kako Gortan tura lice u posudu i slušahu, kako mu voda glogoće u grlu.

— Daj i meni; potpisat ću, reče drugi, pa treći, četvrti kmet.

— Svi onda, svi! počeše vikati težaci.

I oni jadni kmeti, oni mučenici blijeda lica, upalih očiju i skršene volje uskomešaše se najedanput. Ugovori biše u tren potpisani. Panduri su nosili vodu. Kmeti se prepirahu za srk vode; gurahu se, psovahu, navaljivahu jedan na drugoga, s gorućim očima i mrkim licem. Da ih se prije liše, panduri ih gurnuše u dvorište k velikom bunaru i potisnuše ih zatim malo po malo izvan kaštela. Gastald pohrli i dade zatvoriti teška vrata.

Rabatta i kančelir nadjoše se sami u dvorani.

— Što ćemo s Milošićem? upita Rapicio.

— Ništa. Ne trebamo ga više. Zamolit će me i on jednom za čašu vode, odvrati komesar.

Rabatta pozove gastalda.

— Jesu li svi izišli?

— Župan Dobrila leži kao panj. Izgubio je na mučilima lijevo oko. Ni žbiri ne znadu, kako se to dogodilo. Ne znam, što ću s njim.

— Neka leži! Sutra mora i on da potpiše.

— Vele možni, nekako smo zaboravili lindarskog župana u onoj škulji. Još je dolje.

— Povedi ga gori!

I stari župan dodje, praćen od gastalda. Jadnik se jedva držaše na nogama. U ono malo dana bijaše ostario za nekoliko godina. Buljio je preda se suhim ustima i debelim očima.

— Govorniče, vidiš! pokaza mu Rabatta ugovore. Potpisaše svi do jednoga. Manjka mi samo tvoj potpis.

Župan ga u čudu gledaše.

— Čudiš li se, županе! Gledaj sam; ti si pismen čovjek. Što si se tako prignuo i pokunjio? Što ti je?

— Žedan sam, šane starac.

— I ti? Dobit ćeš čašu vode i poći ćeš u svoje selo, samo prije potpiši! Na! pruži mu Rabatta pero.

Starac uze pero, nasloni se laktom na stol i poče se potpisivati pod dugim nizom križića i imena. Pisao je polako, drhćući teškom staračkom rukom. Suza mu iskoči iz oka, puznu niz obraz i kane, okrugla i mutna, na one potpise.

— Drži! Ponesi to našem gospodaru, reče starac, i uputi se prignutim ledjima i nestalnim korakom k otvorenim vratima.

Ova je pripovijest odlomak iz Nazorovog velikog romana, u kom je prikazan težak život istarskih kmetova u Istri prije 350 godina.

Jasna

Nije tako mila,
zamamna i krasna
iz gorice vila
ko što mala Jasna.

Kosa — suho zlato,
anđeoska glava,
dva vesela oka —
dva različka plava.

Zubići joj bijeli
od finog kristala,
ni za svijet cijeli
ne bi vam je dala.

Još kada popjeva
ili kad se smije,
ni dražesna ševa
tad joj ravna nije.

S njome se ponose
mamica i tata,
djeda- baka, striko
i tri njena brata.

Gabrijel Cvitan

Šarkova nezgoda

Šarko vam je pseto
lovačko bez šale,
koje rado vreba
na ptičice male.

Neki dan potrči,
ja pomislih: Ptica!
al on tužno zavi
kao kukavica.

U nos mu je zabo
jež bodljike duge,
pa uzalud reži,
stiska oštre zube.

Stjepan Perčević:

Siroče

U šumi potok teče,
ko suza bistar, čist,
nad njim oblaci plove,
jasenov drhti list.

K potoku svaku večer,
kad slazi noćni mir,
dolazi pojit stado
pjevajuć mlad pastir.

Pjesma mu bolno ječi
ko tužan, drhtav zvon,
jer nikog na tom svijetu
do Boga nema on.

Oca mu hranitelja
rudnik proguta krut;
sirota niti znade
za topli majčin skut.

Sad pasuć tuđe stado
prosiplje tužan poj.
U pjesmu srce skriva
žalostan udes svoj.

Gabrijel Cvitan

Pahuljice lete

Pahuljice lete...
Kroz okance zureći
Promatra ih dijete.
Radoznalo viri
I očice širi.

Pahuljice lete...
Ala će se sanjkati
Žive dječje čete!
Bit će puste vike,
Radosti i cike.

Pahuljice lete...
Hrpama ih vjetrina
U kutove mete.
A djeca od hrpe
Sniješka će da skrpe.

Šime Fučić

Ne igram više

U dvorištu vika i buka. Majka pođe na prozor i ugleda u dvorištu Duška i Branka koji gledaju jedan u drugoga kao dva bijesna psića.

Oko njih se vrzu tri dječarca i samo viču: — Igrajmo dalje!

Majka upita s prozora: — Što je, Duško, čemu ta vika?

Duško odgovori ljutito: — Eto, igramo se rata. Branko je naš neprijatelj. Ja sam Branka već triput ubio, a on ne će još da umre. Ne igram više...

A Branko pogleda Duškovu mamicu na prozoru, pa zagrmi:

— Ja ne ću da umrem, jer ja igram junaka!

Barba Rike

Anđeoska smrt

Vani sunce, a u sobi
Dršću tužno svijeće,
Oko odra samrtnoga
Prosulo se cvijeće.

Među cvijećem čedo malo
Smirilo se tijo...
Ne za ovu grješnu zemlju
Anđel nije bio

Po čedancu sunce trepće
Sa nebeske staze — —
Po tracima po svog brata
Kerubini slaze.

Barba Rike

Dječje novine

Današnji zemljovid Evrope. Dosadašnji je rat u Evropi znatno izmijenio zemljovidnu kartu Evrope. Stara Evropa imala je 35 samostalnih država. Na čelu tih država bile su ove velesile: Engleska, Francuska, Njemačka, Italija i Rusija.

Njemačka je do rata imala 673.000 četvornih kilometara, a ratom je zaposjela još 923.000 četv. km. i preko 70 milijuna stanovnika.

Sovjetska Rusija imala je prije rata 21 četv. milijun kilometara površine i 170 milijuna stanovnika, a sada je dobila 457.000 četv. km i 21 milijun stanovnika.

Italija je do sada malo dobila: samo 800 četv. km i 8000 stanovnika, to jest zemlju, koju je oduzela Francuskoj.

Francuska ima danas samo 251.000 četv. kilometara, dakle samo za 3000 km više nego Jugoslavija i broji 16 milijuna stanovnika, dakle također nekako jednako kao i naša država. Francuska je dakle prestala biti velevlast.

Takva je danas zemljovidna karta Evrope.

Inače se borbe nastavljaju. Englezi napadaju na talijanske kolnije u Africi, Grci napadaju na talijanske položaje u Albaniji, Njemačka napada Engleze bombarderima i ruši im gradove svaki dan, a Englezi uzvraćaju. U Francuskoj se osjeća velika oskudica, a u Parizu već pučanstvo gladuje. Isto tako oskudijeva i Španjolska, jer su Englezi svojim brodovima zatvorili cijelu Evropu i ne dopuštaju ni jednom parobrodu da dovozi u Evropu žito i druge živežne namirnice.

Izgleda da će zbog toga sada na proljeće planuti rat svom žestinom, pa se još ne može predvidjeti sve što će se dogoditi.

Bogat nalaz. Igrajući se na morskoj obali kod Risna (u Boci Kotorskoj), nekoliko je djece pronašlo blagajnu punu dolara, funti sterlinga, maraka i raznih čekova. Po današnjem tečaju vrijedi cijeli taj novac 70.000 dinara. Dosada se nije moglo utvrditi, na koji je način ta blagajna dospjela na morsku obalu, ali se drži, da potječe s kakvoga potopljenog broda. U slučaju, da se kroz godinu dana ne javi vlasnik, novac će se razdijeliti nalaznicima. Kako se radi o nekolicini siromašne djece, novac će im zacijelo dobro doći.

Raznijela ga dinamitna patrona. U selu Polčanima kod Maribora nabavio je učenik IV. razreda građanske škole Stanko Tutner dinamitnu patronu, jer je njom htio zajedno sa svojim ocem razbijati klade u šumi. Kad je međutim zašao sam u šumu, čuli su njegovi zaostali drugovi strahovitu detonaciju. Kad su pohitali naprijed, vidjeli su raskomadano tijelo svoga druga.

KLOK i JOŽIĆ

Od naših dvaju junaka stiglo nam je pismo. Dogodilo se sve onako, kako su to opisale amerikanske novine i kako smo mi u posljednjem broju našega lista izvijestili.

Jožiću je zaista ponuđeno da preuzme u ratnoj mornarici Sjedinjenih Država ugledno mjesto, no on je odbio. Slobodan duh ne voli nikakve stege. On hoće da radi kad ga je volja i što ga je volja, da se diže kad hoće i liježe kad hoće, a ne će da bude ni pod čijom komandom. Zato je radije ostao slobodan sa svojim majmunom Klokom, pa putuje Amerikom uzduž i poprijeko, svagdje lijepo primljen i lijepo dočekan.

Kako znamo u Americi rade sve tvornice punom parom, osobito pak one, koje izrađuju ratni materijal.

Ali čini se da i tamo ima mnogo ljudi, kojima to ne odgovara jer često čitamo, da je ova tvornica odletjela u zrak, a u onoj da je nastala eksplozija. Izgleda da to rade neki tajanstveni ljudi, koje se nikada ne može uhvatiti.

— Mister Jožić! — rekao je nedavno jedan amerikanski tvorničar Jožiću. — Mister Jožić, molim Vas stupite k meni na kratko vrijeme u službu. U mojoj tvornici aeroplana opažam sumnjive znakove. Uvijek se oko nje vrzu neki čudni tipovi. Vaš majmun ima bistro oko. Dođite s njime, pripazite malo na sve što se događa, a ja ću Vas zato bogato nagraditi. Skoro na svakom aeroplanu nastaju neki sumnjivi defekti. Bit će da mi ih netko noću pokvari.

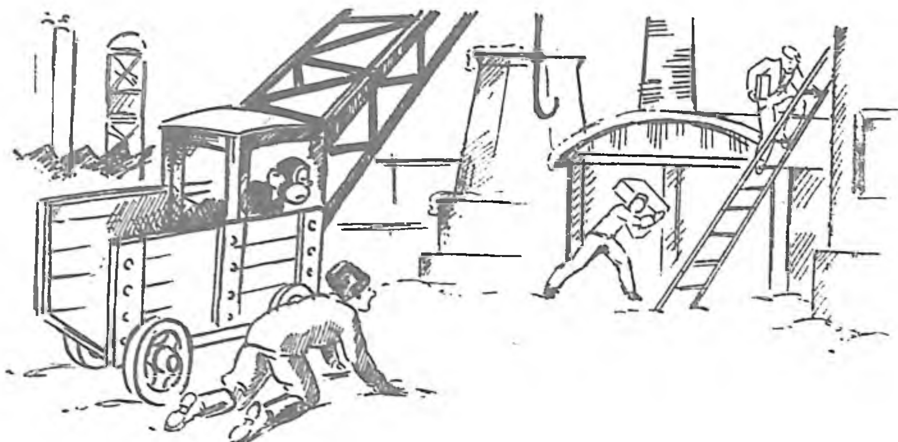
— Drage volje, — odvrati Jožić. — I onako mi je potrebno novaca, pa ako se dade dobro zaraditi, ja sam uvijek zato tu.

I zbilja! Klok i Jožić preuzmu službu u tvornici aeroplana. Imali su dužnost da noću pripaze da se ne bi tko došuljao i pokvario strojeve, koji izrađuju pojedine precizne dijelove.

Nekoliko su dana uzalud vrebali. Nikoga nije bilo blizu, a ipak se često dogodilo, da su se aeroplani znali već na pokusnom letu survati i razmrskati.

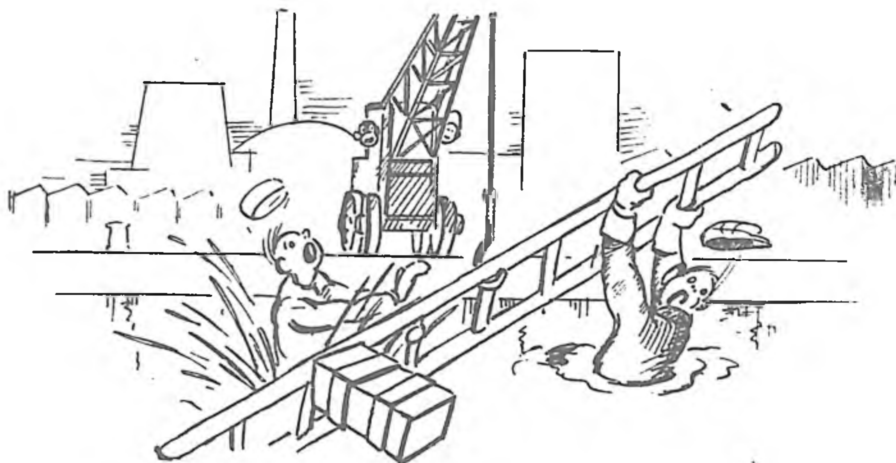
— Do bijesa! mrmljao je Jožić — pa zar smo mi dva budale, druže Klok, da nas uvijek netko nasamari. Jer netko mora da kvari aparaturu noću.

Jedne večeri sakrili su se Jožić i Klok u kućicu velike jedne dizalice. Jožić je dremuckao, ali je zato Klok pazio naćulivši oči i uši. Nekako poslije ponoći, kad je sav grad spavao, a i noćni čuvar na vratima zadrijemao, začuje najednom majmun, kako se iz kanala dižu dvije sjene.

— Oho? da nijesu možda to dva morska tuljana? pomisli u prvi mah, ali kad je vidio da lagano i nečujno se šuljajući izlaze na kopno i da imaju svaki po dvije noge, on je za čas bio na čistu da su to dva dugo tražena lopova.

Gurne šapom Jožića, koji se trgne i stane promatrati i on te dvije sjene, koje su vukle sa sobom nekakav sandučić.

— A tu li ste ptičice — poveseli se Jožić. — Isplatit ćete vi sada sve odjednom.

Međutim su se ta dva zlikovca šuljala naprijed. Izgleda da su se spremali na neki. veći podvig, jer su dovukli ljestve i htjeli da se popnu u skladište materijala.

— Klok drži se, oni hoće da dignu u zrak cijelo skladište. Ono su sigurno paklene mašine, što ih nose pod rukom, šaptao je Jožić.

Lopovi su se stali penjati po ljestvama.

Kad su došli dosta visoko odluči Jožić da ih predusretne. Naglo otvori zavor na dizalici, dizalica strahovito zaruži, lanac se spusti i u jednom času zahvati kukom ljestve, te ih digne visoko u zrak.

Zlikovci iznenađeni i preplašeni htjedoše se isprva spustiti i pobjeći, ali bilo jo već prekasno. Ljestve su se njihale visoko u zraku, a oni su visjeli na njima ko dvije salame.

Jožić okrene dizalicu, koja se stane pomicati prema kanalu. Kad je bila visoko nad kanalom, Jožić naglo popusti, a ljestve se zajedno s lopovima survaju u vodu.

Noćni čuvari začuvši buku brzo priskoče, uhvate zaprepaštene zlikovce okuju ih u lance i predaju redarstvu.

Kasnije se ustanovilo da je to bila zaista masna lovina. Bijahu to dva agenta, koji su imali nalog da te noći podmetnu u tvornicu dvije paklene mašine i da sve dignu u zrak.

Bio je zbilja zadnji čas, da ih se onemogući.

Naravski da je tvorničar obilato naplatio Jožiću i Kloku uslugu, što su mu je iskazali.

A i sva je amerikanska štampa ponovno naglasila, da je za Ameriku prava sreća, što su Klok i Jožić napustili Evropu i došli u Sjedinjene Države, jer da će im biti od neprocijenive koristi.

Danas su majmun Klok i Jožić junaci dana i tko prati američke novine može o njima često čitati.

Nas pak neobično veseli da imamo dva tako vrijedna suradnika našega lista, koji i nama pronose svijetom glas.

Opasna biljka... Bunika donosi godišnje ništa manje nego 900.000 sjemenaka. Kada bi ljudi puštali da se ona mirno i bez zapreka razvija, jedna jedina biljka bunike za kratko bi vrijeme obrasla preko polovice čvrste zemlje!

Crni štakori u Danskoj. U Danskoj su se pojavili crni štakori, za koje se mislilo, da su izumrli već u XVII. stoljeću. Možda će se tko uplašiti od imena »crni štakor«, ali kamo sreće, da su svi štakori u Evropi crni. Crni su štakori zapravo evropski »starosjedioci«, koje su kasnije potisnuli dva puta veći sivi azijski štakori. Evropski su crni štakori imali lijepa crnkasto-smeđa krzna i stanovali su samo u gornjim katovima kuća. Hranili su se isključivo biljnom hranom: žitom, orasima i voćem. Bili su dakle manje opasni od miševa.

U sedamnaestom stoljeću došli su u Evropu azijski razbojnički štakori, koji su evropske iskorjenili. Svi znamo, kakva su pokora štakori.

Ne možemo se međutim nadati, da će bivši evropski starosjedioci potisnuti uljeze. Azijski štakori, koji su se na španjolskim i portugalskim brodovima doselili u Evropu istisnuli su sasvim crne evropske štakore i toliko se nakotili, da ih je danas nemoguće potamaniti. Oni su strašni štetočine i prenosioci najgroznijih bolesti, a osobito kuge.

SPAVANJE NA SIJENU. Općenito je raširено mišljenje, da je spavanje na svježem sijenu štetno. Glavobolja i mučnina kažu da je posljedica toga. Da li to stoji?

Jest! Kaošto kod voća, grožđa, šljiva i t. d., kad ga se obere i spremi nastaje vrenje, isto takovo vrenje nastaje i u mladom, svježe pokošenom sijenu. Za takvog vrenja razvijaju se u sijenu razni plinovi naročito ugljik. Sijeno se znade od tog vrenja često puta i zapaliti, jer se naročito u sredini razvija temperatura do 80 stupanja.

Ležanje na starom, suhom sijenu ne škodi ni najmanje. Toplo je i ugodno.

VOĆNI ŠEĆER KAO LIJEK. Već prije kojih 20 godina opazio je njemački liječnik dr. Blau, da se ljudi, koji su se otrovali gljivama, mogu liječiti ubrizgavanjem voćnog šećera u krv. Jednog bolesnika, koji se otrovao gljivom pupavkom, izliječio je na taj način, da mu je u žile ubrizgao otopinu voćnog šećera. U krvi svakog normalnog čovjeka ima nešto malo šećera. Nema li u krvi baš ništa šećera, onda oboli čovjek od neke bolesti zvane »hipo-glikemija«. (Naprotiv ako ima odviše šećera u krvi, onda se javlja bolest »diabetes«). Pregledom krvi onih nesretnika, koji su se otrovali pupavkom, nađeno je, da nema u njihovoj krvi ništa šećera, pa se javljaju pojavi hipoglikemije. Ubrizgavanjem slatke rastopine otrovani se ljudi brzo oporavljaju i izliječe. Voćni šećer liječi dakle ne samo probavne organe, već i krv bolesnih ljudi.

OD BRODOLOMCA DO KRALJA. Američki listovi donose ovu vijest: Prije nekog vremena potonuo je na Južnom moru motorni brod »Christine IV«. Cijela se posada utopila. Spasio se samo mornar Bill Hirym na jednom od brojnih otoka. Urođenici su ga primili vrlo ljubazno. Već nakon kratkog vremena oženio se kćerju poglavice, a kad je ovaj umro, postao je i sam poglavica i kralj otoka. Kad su ga konačno pronašli, nije Hirym htio da se povrati u domovinu.

VRUĆINA U SAHARI. Vrućina u Sahari kreće se oko 70 stupanja. Skandinavski istraživač Olupsen, koji je boravio u Sahari opisuje sada prilike u toj nepreglednoj pustinji i kaže, da tamo po zimi iznosi vrućina danju na suncu 40 stupanja. Pijesak se danju tako ugrije, da čovječja noga na njemu ne može stajati. Vojnici koji se tamo bave, radije stoje na nogama izloženi hicima neprijatelja, nego da legnu na užareni pijesak. Muke na takvom pijesku mora da su strašne.

Promjena temperature je nagla. Dok je danju vrućina 50 do 60 stupanja iznad ništice, padne noću na 40 stupanja ispod ništice, tako da je sve u jednom ledu.

U Sahari ima mnogo krajeva, gdje po nekoliko godina ne padne kiša. Najopasniji je međutim putnicima sitni pijesak, koji u obliku oblaka leti nad krajem i znade zasuti čitave karavane. Tako znade vjetar odnijeti čitav brijeg pijeska i odnijeti ga na desetke kilometara daleko, da ga tamo spusti i pokopa pod njime čitave karavane, deva i ljudi.

Majmun kao profesor gimnastike. U muškoj gimnaziji u Denveru (Koloradu — Amerika) namješten je kao profesor gimnastike — majmun. Radi se o primjerku gibbon majmuna, koji su poznati kao neobično spremni gimnastičari. Osobito se odlikuju u savršenom i brzom penjanju. Kažu da je majmun mnogo bolji učitelj od svojih ljudskih kolega, jer učenici razveseljeni njegovim primjerom pokazuju mnogo više volje za vježbanjem. Kažu, da će i druge američke škole namjestiti gibbon majmune kao nastavnike za gimnastiku.

Novi planovi profesora Piccarda. Poznati belgijski učenjak profesor August Piccard, koji se je svojedobno bio digao u posebnom balonu u visinu od 15.000 metara, sprema u Meksiku novi lijet u stratosferu. Piccard je izradio i jedno ronilačko zvono, kojim će se spustiti u velike morske dubine.

NALIV-PERO kao svjetiljka. Engleski vojnici su dobro opskrbljeni svime, što im je potrebno. Engleski vojnik dobiva svaki tjedan čisto rublje, duhan, prašak za zube, čokolade, rakije i svega što mu je potrebno. Nijesu im zaboravili dati niti naliv-pero, pa tako svaki vojnik dobije zajedno s drugim priborom i jedno naliv-pero. To naliv-pero je vrlo praktično. U njemu je ugrađena električna baterija s malom žaruljicom, koja svijetli kada piše, pa može prema tome pisati noću za najveće tame. Pero samo osvjetljuje papir. Na taj način mogu vojnici noću pisati pisma u rovovima, gdje zbog opasnosti neprijateljskog bombardiranja ne smije gorjeti nikakvo svijetlo.

Juričev kutić

Učitelj: Kako se zove čovjek, koji se raduje tuđoj nesreći?
Jurić: Liječnik.

* *

Franić: Ja sada čitam »1001 noć«.
Jurić: Zaboga, pa kada onda spavaš?

* *

Jurić često zadirkuje svoju okolinu, ali osobito svoju sestru. No ni ona mu ne ostaje dužna. Evo kako ga je jednog dana nasamarila:

— Što misliš, Juriću, kad se sastanu glupan i pametan čovjek, koji će od njih prvi napustiti polje.

— Sigurno onaj pametni — odgovori Jurić.

— Laku noć, Juriću — reče mu na to sestra i brzo ode.

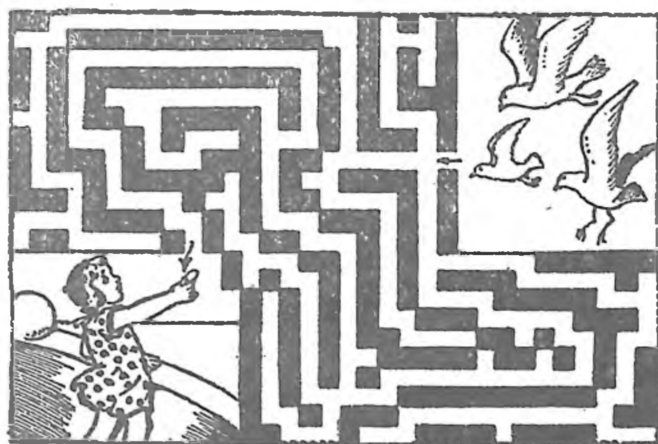
* *

Učitelj: Juriću, kako dugo su živjeli Adam i Eva u raju?
Jurić: Do jeseni, gospodine učitelju!
Učitelj: Zašto samo do jeseni?
Jurić: Zato jer jabuke prije jeseni nijesu bile zrele.

* *

Franić: Oho, Juriću, kakovu ti to čudnu košulju imaš?
Jurić: Dragi moj, ova je košulja vidjela mnoge slavne bojeve, mnoge nogometne utakmice, otkriće Amerike i pustolovine Robinzonove.
Franić: Pa kako je to moguće?
Jurić: Lako. Mama mi ju je sašila iz nekog starog kinematografskog platna.

LABIRINT

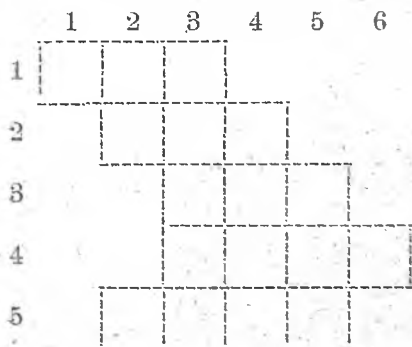
Mala Nada hrani golubove.

— Kuda sve moraju golubovi letjeti da dođu do Nade?

Zagonetke

KRIŽALJKA

(**Franko Jagoda,** Kraljevica)

Vodoravno: 1 režemo njime
2 ura
3 čekić
4 afrički narod
5 sirće

Okomito: 2 dio stroja
3 živi u vodi (mužjak)
4 vrst težine
5 kradljivac

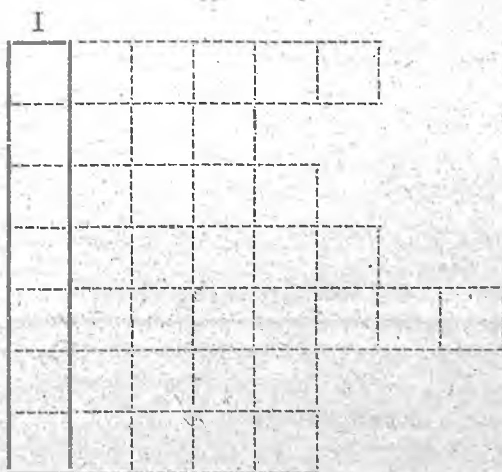
LOGOGRIF

(**Nikola Jurjević Skorin,** Lumbarda)

Sa »**P**« je opće ime ljudi
Sa »**L**« u vrtu našemu se sadi
Sa »**V**« je zvjerka ljute ćudi
Sa »**Č**« pak ptica, noću radi

ISPUNJALJKA

(**Živojin Juzbašić,** Petrinja)

velika slavenska država

rijeka u Aziji

ime pjesnika „Božanske komedije"

naš kontinent

glavni grad Libije

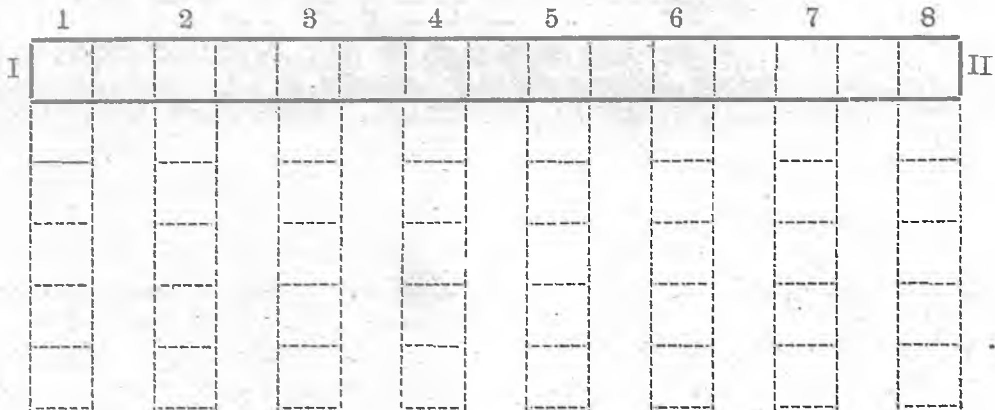
slobodna država u Zapad. Evropi

čovjek koji nema kose

I—II urednik jednog lista

ZAGONETNI ČEŠALJ

(Živojin Juzbašić, Petrinja)

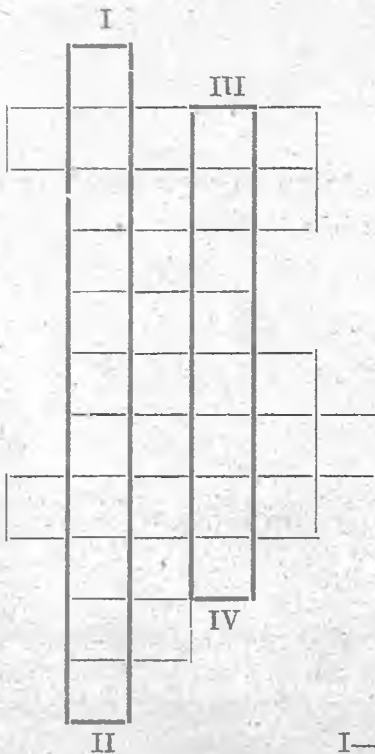

1) glavni grad Njemačke — 2) kontinent — 3) najniži čin u vojsci — 4) mjesto gdje se vade rude — 5) država pod njemačkom okupacijom — 6) svinjska dlaka — 7) mnogo vojnika — 8) samotna sobica.

I—II. Srpski pjesnik (»Đački rastanak« — »Lišće žuti «i t. d.)

ISPUNJALJKA

(Došen Ivan, Sušak)

samoglasnik

krznena kabanica

brežuljak na kom leži Zagreb (tvor. čokolade)

dio glave

ćilim

hip

vrst suhog mesa

bivši pretsjednik Čehoslovačke republike

dio lica

lična zamjenica

samoglasnik

I—II naš pisac III—IV djelo tog pisca

»Mali rodoljub« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Krajiškoj ulici br. 12.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: **Ernest Radetić, Zagreb,** Krajiška ulica 12. — **Tiskara C. Albrecht** (P. Acinger), Zagreb, **Radičeva** ulica 26.

Za tiskaru odgovara: **Petar Acinger,** Zagreb, **Radićeva 26.**

Poštarina plaćena u gotovu. Pojedini broj stoji 1 dinar

Mali rodoljub

GOD. XII VELJAČA 1941 BROJ 6

KOLIKO NOVINA IZLAZI NA CIJELOM SVIJETU? Prema saopćenju američkog novinarskog godišnjaka na cijelom svijetu izlazi oko 12.800 dnevnih listova. U Evropi izlazi 8.650 dnevnika, u Americi 2.100, u Aziji 1.640, u Africi 210, a u Australiji 200. Prema broju stanovnika najviše se dnevnih listova štampa u Švajcarskoj, gdje na jedan list dolazi 8.000 čitalaca. Listovi s najvećom nakladom nalaze se u Sjedinjenim Državama, Velikoj Britaniji i Sovjetskoj Rusiji. Tamo se pojedine novine štampaju u 4 do 5 milijuna primjeraka. Talijanski dječji list »Corriere dei piccoli« štampa se u 2 i pol milijuna primjeraka. U Jugoslaviji su najraširenije novine »Politika« koja se ponekad štampa u 80.000 primjeraka. U Zagrebu se najviše štampaju »Novosti« (oko 25.000 primjeraka) zatim »Jutarnji list« (20.000 primjeraka) te »Hrvatski Dnevnik« (18.000 primjeraka). — Od tjednika je najrašireniji slovenski seljački list »Domoljub«, koji se tiska u 40.000 primjeraka. Interesantno je da u Tibetu izlazi jedan dnevni list koji čita svega 50 čitalaca. — Što se tiče nedjeljnih listova i mjesečnih revija, njihov broj nije tačno utvrđen. I pored toga među njima se nalaze časopisi čija je naklada veća od sto hiljada. U samoj Sovjetskoj Rusiji izlazi 10.000 revija na 68 jezika, koji imaju nakladu od preko 38 milijuna.

KOLIKO STANOVNIKA IMAJU AMERIČKE SJEDINJENE DRŽAVE? U Sjedinjenim državama završen je popis stanovništva. Sadašnji broj stanovnika u Sjedinjenim državama bez njihovih posjeda na otocima, iznosi 131,409.881. Porast stanovništva od prošloga popisa iznosi 8,500.000. Prema mišljenju statističara narast će broj stanovnika u U.S.A do godine 1980 na 150.000.000.

NOVINE ZA PATULJKE. Patuljak George Duncan u Chicagu (Amerika) izdao je ovih dana prvi broj svojih novina za patuljke, koje su posvećene svim ljudima malenoga rasta. List nije mnogo veći od obična poštanske dopisnice. Osim dnevnih događaja i senzacija donosi list izvještaje o pitanjima, koja posebno zanimaju patuljke. Duncan je nagovijestio, da će list u prvo vrijeme izlaziti kao tjednik.

POMORSKI KAPETAN — ROBINZON. Dvadeset i osam godina na osamljenom otoku. Neki australski poštanski avijatičar zapao je ovih dana u buru. Morao je pristati na otoku, koji nije naznačen ni na jednoj geografskoj karti. Tamo je na svoje najveće čudo opazio nekog čovjeka posve obrasloga i čudno odjevenoga, koji je bio oboružan puškom. Nakon podužeg ispitivanja ustanovio je, da se radi o nekom bivšem njemačkom pomorskom kapetanu, koji na otoku živi već 28 godina. Kapetan nije imao ni pojma o svjetskim događajima ni o mnogim izumima. Nije znao ni za prošli ni za sadašnji rat. Moderni je Robinzon izjavio, da je veoma zadovoljan na svome otoku, na koji je došao dobrovoljno. Tražio je od avijatičara samo nekoliko knjiga i žigica.

Mali rodoljub

GOD. XII VELJAČA ŠK. GOD. 1940/41 BR. 6

Mali mornar

Mnogo je toga slušao mali Zvonko o moru. Već je navršio 10 godina, ali mu nažalost još uvijek nije bilo moguće da ga vidi.

Otac mu je o njemu često pričao: kako je neizmjerno veliko, duboko, plavo; kako mu se nigdje ne vidi kraja, nego se na obzorju stapa u jedno s plavim nebom.

Često bi tako Zvonko znao otići na obalu Save, jer on je Zagrebčanin) i tu bi dugo motrio srebropjene vale njezine, zanoseći se njihovim šumom, gledajući u daljinu, kuda je vijugajuć odlazila i sanjareći o dalekim morima, u koje se sva ta njezina silna voda izlijevala.

More, more... Da mu ga je samo jednom vidjeti, samo jednom zaploviti njime, pogledati u njegove tamnomodre dubine i umočiti ruku u njegovu vodu.

Najradije je čitao priče o morskim »vucima«, starim mornarima i kapetanima, koji su na moru doživljavali svakojake pustolovine: o morskim djevicama i koraljnim dvorima na dnu morskom, i najveća mu je bila želja, da postane i on pomorski časnik, koji bi onda svojim brodom obilazio kuglu zemaljsku uzduž i poprijeko, vidio razne ljude i krajeve, krstareći od sjevernog do južnog pola, preko ekvatora i žarkog pojasa.

I da bi što više bio sličan pravome mornaru živo je molio majku neka mu kupi mornarsko odijelo. Inače je uvijek nosio kratke hlačice, čarape dokoljenke, kratki kaputić i zeleni lovački šeširić s perom, koji mu je krasno pristajao, no to sve nije bilo ono pravo. On je htio biti mornar, a ne lovac ni planinar! Pravi pravcati pomorski kapetan želio je biti.

Jednoga mu je dana konačno majka obećala:

— Budeš li u školi dobar i vrijedan, pa ako u prvom polugodištu doneseš kući odliku, kupit ću ti mornarsko odijelo. I to ne odijelo tek običnog mornara, neg pravog pravcatog pomorskog časnika.

Da ste sada vidjeli ushita! Zvonko se iz temelja promijenio! Čim bi došao kući iz škole, tek što bi nešto pojeo, već je vadio iz torbe knjige. Najprije bi napisao redom sve zadaće, a onda učio zadatke. A ma znao ih je kao očenaš. A i poslušniji je postao nego prije.

Čim bi se nekad zaboravio, pa napravio kakvu nevaljalštinu već je bila tu očeva opomena: »Pazi, Zvonko! Ako samo još jednom napraviš nešto slična ode ti tvoja čsnačka uniforma«. To je koristilo. Zvonko bi se odmah uozbiljio i poslušao.

Konačno je došlo prvo poljeće. Na Strosmajerov dan dijelile su se svjedodžbe. Zvonkov je trud bio nagradjen.

U svjedodžbi je bilo 10 »odličnih«, a samo 1 »veoma dobar« i taj iz pjevanja.

Otac je bio ponosan. Zvonko se srdio na ono nesretno pjevanje. Teoriju je znao izvrsno, svaku je notu poznavao, ali kad je trebalo pjevati, nikako da je dobro opetuje.

— Ništa zato, Zvonimire — tješio ga stric, koji je takodjer bio ponosan na svog nećaka — pomorski časnik ne mora biti operni pjevač. Uostalom nijesi ti kriv, što imaš »potumplana vuha«. Glavno da ti znaš sve druge predmete, a za pjevanje lako. Bolje je da drugi pjevaju tebi, nego da ti pjevaš drugima.

To rekavši izvadi stotinjarku i dade je Zvonku:

— Evo to je za tvoje lične potrebe!

Zvonko je bio sretan. No ono najljepše je istom dolazilo. Istog popodneva majka ga je odvela krojaču, koji mu je uzeo mjeru i za nekoliko dana on je već imao pravu pravcatu tamnoplavu uniformu pomorskog časnika.

Kada je izišao s majkom na ulicu, stupao je ponosno i ukočeno kao pravi časnik.

Hodajući tako ulicama medju vrevom ljudi najednom opazi nešto zbog čega je sav uzdrhtao. Njima ususret dolazio je pravi pravcati pomorski časnik. Zacrvenio se, zbunio i stao drhtati kao prut na vodi. Bože, što sad! Kako da ga pozdravi? Mora li skinuti kapu, kako je to obično do sada činio ili da mu samo salutira? Je li on sad vojnik ili je još uvijek obični Zvonkec, učenik prvog razreda gimnazije.

Oficir se približi na nekoliko koraka.

Oh, što je bio krasan. Na ramenima blistale su mu zvijezdice oficirske, a na rukavima zlatne oznake.

Zvonko se najednom uozbilji, uspravi se, što je više mogao, udari petama, odrešito digne ruku i salutira strogo vojnički.

Oficir ga iznenadjeno pogleda, ali se brzo snadje, te mu ozbiljno i propisno vojnički odzdravi.

Zvonko je bio ganut. Od ganuća i neke neopisive unutarnje sreće oči mu zasuze. (Hvala Bogu, da nitko nije vidio te suze!)

Dva vojnika, dva pomorca, gledala su se časkom, zadivljeno i prijateljski. Jedan već stari morski vuk, kapetan bojnog broda, drugi dječak još, ali pomorac i on dušom i tijelom.

Kapetan koji je časkom zastao, pred tim svojim neobičnim »kolegom«, brzo se snadje i ode dalje.

A Zvonko ostade ko ukopan na mjestu.

— Hajde Zvonkec, hajde, što si zastao? začudi se majka, ali Zvonko nije mogao dalje. Na oči mu navrle suze. Suze sreće i uzbudjenja.

— Mama, mama! Časnik mi je odzdravio. Jesi li vidjela?

Kapetan se okrenuo i u jednom času shvatio, što se dogadja u srcu dječakovom. Bog zna! Možda je prije mnogo godina, prije nego što je pošao na more, i on proživio slične časove sreće i ushita?

Okrene se i vrati.

— Oprostite, gospodjo! Čini mi se da shvaćam, što se dogodilo... ja sam kapetan bojnog broda Zvonimir Pandrić. — I nakloni se.

Mališ se zagleda presenećen u časnika.

— I vi se, gospodine kapetane, zovete Zvonimir?

— Jest! Zašto? Zoveš li se možda i ti tako?

— Da! I ja se zovem Zvonimir. Do jučer, dok još nijesam nosio ovakovu uniformu, bio sam Zvonkec, no sada sam Zvonimir. Kao i slavni Hrvatski kralj i gospodar mora Jadranskoga!

— Hvala Vam, gospodine kapetane, reče Zvonkova majka. Vi ste usrećili moga maloga, kada ste mu odzdravili.

— Gospodjo, ja sam ga razumio. I ja sam nekoć bio dijete. Zato ja i djecu shvaćam ozbiljno.

— A gdje je sada Vaš brod, gospodine kapetane? odvažio se Zvonko. Prijateljski je sada gledao u svoga predpostavljenog.

— Usidren je u Splitu, odgovori kapetan Pandrić. Ako želiš možeš me jednom posjetiti, pa ću ti pokazati.

— O, doći ću. Ja to živo želim. Još nikada nijesam bio na moru. A tako bih rado jednom pošao. Je li, mama, da ćemo ove godine svakako na more? A onda ću Vas posjetiti, gospodine kapetane!

— Dobro, dodji, ja te čekam na mom brodu — odgovori kapetan.

Rastadoše se, udarivši petama, stisnuvši si ruke i pozravivši se vojnički.

Nedavno je bio priredjen jedan izlet iz Zagreba u Dalmatinsku Hrvatsku. Priredila ga Jadranska Straža. Čuo sam, da je Zvonko na svaki način htio poći s izletom i da je toliko moljakao oca, dok ga nije poveo sa sobom.

Dobio sam lijepu razglednicu iz Splita. Mnogo srdačnih pozdrava i dva potpisa: dva Zvonimira. Ta su mi dva potpisa govorila mnogo. Dva Hrvata: jedan stari, zreli i odvažni pomorac, budan čuvar hrvatskog našeg mora ulijevao je u mlado srce zanosnog dječaka junački duh hrvatskih naših predja i boraca, koji su protiv svih neprijateljskih nasrtaja uspjeli da kroz tisuću i tri stotine godina sačuvaju Jadran hrvatskim i slobodnim.

Ernest Radetić

Naše more

Od kršnoga Velebita
Pa do divne Lovćen-gore,
Svud se pruža ponosito
Naše plavo Jadran-more!

Naše more naša slava
Što nam vječnu hrabrost dava,
I što našeg roda žile
Puni snagom krvi čile!

Po njemu smo narod velik
I otporan kao čelik!
Po njemu nam povijest piše
Ime dično — još i više!

Branit ćemo naše more
I sred mira i sred rata,
Ginut ćemo svi za more
Kao za svog milog brata!

Pa more nam brat i jeste,
Ono nam je čast i dika,
Krv je sveta u njem jošte
Mnogih naših mučenika...

Naše more naša slava
Nama vječnu hrabrost dava
Ono nam je čast i dika
Kruna naših mučenika.

Pakrac. *Mirosav Marko,* I. teč. uč. škole.

Izmirila ih djeca

U nekom selu živjela u najvećoj slozi i ljubavi dva susjeda Petar i Pavao. I žene im se lijepo slagale i pazile. No jednog se dana ljuto zavadili. Jedne ljetne noći podigla se silna bura, te iščupala staru vrbu, koja je rasla baš na međi njihovih dviju livada. Vrba se izvalila na Petrovu stranu i Petar je odvuče u svoje dvorište, da mu ne povalja travu. To vidio Pavao iz svojeg dvorišta. Bilo mu krivo, što se Pero i ne našali da je podijele, pa će mu pola u šali a pola u zbilji:

»Zar tako, pobratime. Tu je vrbu zasadio još moj pokojni djed, a ti si je eto prisvojio. Baš lijepo i pošteno!«

Pero se uvrijedio, pa mu nešto oštro odbrusi. Pavao mu ne ostane dužan. Riječ po riječ, pa se susjedi zavadili. Umiješale se i žene. Nastala graja. Sletilo se pola sela, da čuje kako se svađaju najbolji prijatelji. A oni ne mare ni za koga, već se svađaju, a kad se do sita nasvađali, povuku se u svoje kuće, pa više ni riječi da progovore jedni s drugima.

Prošlo je pola godine. Oba se doma smirila. Žao im što se posvađali. I jedni i drugi žele da se izmire, no nitko neće da prvi popusti. Svaki misli da je u pravu, a stid ga je da se ponizuje.

Tako došla i zima. Suha, ali oštra. Zamrzao se potok. Za djecu nastalo veselje. Sletila na led, pa se kližu i vrište od veselja. Njihova cika privukla ostalu djecu. Došao i Perin Ivo, te Pavlov Mato. Pod težinom tolike djece počne led da popušta.

Netko od djece upozori: »Led puca«, no nitko ga u onoj galami i ne čuje.

Led praska sve jače. Kroz raspukline izbija na površinu voda.

»Bježite!« zaviče netko »lomi se led«.

Djeca se uskomešala. Izgubila glave. Ne znaju šta bi i kuda bi. Jure prema obali, guraju se, padaju jedan preko drugoga.

Najednom strašan vrisak. Led se prolomio. Mato se davi i očajno viče u pomoć, no djeca su već daleko. Ostao samo Ivo. Neće da ostavi druga u nevolji. Oprezno se približi Mati, pruži mu kolac, te ga nekako izvuče.

»A sada brzo kući, da se ne prehladiš? dovikne Ivo Mati.

Potrčaše Matinom domu. Kuća zatvorena. Matin se još otac nije vratio iz šume, a majka mu još jutros otišla u susjedno selo, da obiđe teško bolesnu sestru.

»Hajdemo k meni!« predloži Ivo.

Mato se nećka. Ta njihove su kuće u zavadnji. Ivo ga zgrabi za ruku i silom odvuče. Ispričaju Ivinim roditeljima što se dogodilo.

Strpaše Matu u krevet. Dobro ga pokriše. Skuhaše mu čaj da se ugrije.

Uto dotrči i Matin otac. Vraćao se iz šume i doznao od djece što se dogodilo. Mato mu se smješka, a otac sav sretan grli čas Matu, čas Ivana.

»Mato, dušo, kako ti je?«

»Hvala ti, Ivane sinko! Spasio si mi jedinca. To ti nikada neću da zaboravim.«

I sada tek, kao da se dosjetio da je u Perinoj kući, zbunio se, pa će Peri:

»Pero, brate! Oprosti što sam tako banuo pod tvoj čestiti krov.«

»Nemam šta da ti opraštam«, odgovori mu Pero. »Moja ti je kuća uvijek otvorena.«

Zagrliše se i izljubiše. Postaše opet prijatelji kao ono prije. Izmirila ih djeca.

Radoslav Kovač.

Izgubljena ptica

Nema tome davno
Tek prošloga ljeta
Prviput je spazih
Sred mirisna cvijeta

U bašći kraj kuće
Gnijezdo si je svila,
Po danu i noću
Pjevala mi mila.

I u kasnu večer
Kad su zvijezde sjale
U pjesmu se zanijeh
Te ptičice male.

D. Kraljevec.

Sitnim svojim grlom
Osvoji me toli
I pjesmicom mnoge
Blažila mi boli.

Ne pjevaše dugo
Do jesenje kiše
Zla kob je ugrabi
Ne vidjeh je više.

Ne pitam već za nju
Al me mori tuga
Kad pjesme se sjetim
Svog malenog druga.

S. Kustec, đak.

Lov na kitove

Na stotine tisuća brodova, brodica i motora, na stotine tisuća strojeva svih mogućih vozila, svaki se dan mora mazati i podmazivati uljem, da bi mogli raditi.

Odakle toliko silno ulje, odakle toliko silno mazivo?

Tko može da proizvede toliku mast?

Odgovor je kratak:

Kit!

Kit je, kako znamo, ogromna morska riba, koja znade doseći dužinu od preko 20 metara, a znade težiti do 80 tisuća kilograma.

Kod kita je sve uporabivo: i meso i koža i mast i kosti i peraje, tako da se ništa ne odbaci. Zato je lov na kitove veoma unosan, jer se sve može dobro unovčiti. Postoje stoga posebno izvježbani mornari, lovci na kitove, koji sa svojim naročito zato udešenim brodovima, polaze svake godine na daleko more, gdje znadu da se kitovi najradije zadržavaju, pa ih love ostima, tovare na brodove i odvoze u tvornice, koje ih preradjuju.

Lov na kitove veoma je zanimljiv, ali veoma naporan i opasan.

Ovih dana javio se kod nas jedan naš čovjek, Hrvat iz Istre, koji je dugo godina boravio u Norveškoj, ali se sada zbog rata morao vratiti kući.

Uopće se sada vratilo svojim kućama mnogo naših ljudi, koji su tokom godina bili iselili u svijet, tražeći rada i zarade, ali im je rat pomrsio račune, pa se sada pomalo vraćaju opet u domovinu.

Ovaj naš Istranin bio je dugo godina s lovcima na kitove na jednom norveškom brodu, pa nam je ispripovijedao mnogo veoma zanimljivih stvari

— Hajde! rekosmo — napišite nam nešto za naše mlade čitatelje. Sigurno će Vaši opisi mnogoga od njih zanimati.

Donosimo dakle opis jednog njegovog putovanja po južnom moru.

On piše:

Bilo je to prije šest godina, baš nekako u ovo doba. Nalazili smo se s brodom, koji je bio naročito udešen za lov na kitove, nedaleko patagonske obale.

Mornar, koji je bio na jarbolu u košari za stražu, dovikne:

— Kit na vidiku!

Već jednu minutu nakon toga zazvoni brodsko zvonce, a odmah zatim javi se glas kapetana:

— Spuštajte čamce! Mornari s ostima neka se odmah ukrcaju!

Konačno! Nakon dva tjedna traženja i krstarenja morem namjerilo smo se na kita. Navukli smo duge gumene čizme, ogrnuli kabanice od voštanog platna, spustili čamce i za čas se nadjemo spremni.

Kapetan, Norvežanin, izbrazdana i vjetrom opaljena lica, reče mi:

— Bit će malo plesa!

— Ništa zato! Plesat ćemo, odgovorim ja, smiješeći se.

Mornari su bili blijedi, stisnutih usnica, šutljivi. Uozbiljio sam se i ja jer sam vidio, da stvar postaje zaista ozbiljna.

Nekoliko čamaca svaki sa četiri veslača, jednim kormilarom i jednim bacačem osti, kružilo je oko mene.

Veslali smo priličnom brzinom ,i sve se više primicali ogromnoj riburini, koja je na kratko vrijeme zaronila pod vodu, ali smo znali, da će se uskoro opet pojaviti, da udahne zraka. Jer kit je, kako znamo, sisavac, koji diše kad izidje iz vode.

I zbilja! Iznenada se opet pojavi iz vode crna, blistava trupina nalik na mali otočić. Rep širok i plosnat, njihao se poput lepeze. Jedan udarac njime smrskao bi nam čamac, kao da je od ljuske.

Životinja bila je od nas udaljena samo nekih deset metara. Mirno je plovila pušući i prskajući, kao da ju se naše ladjice ni najmanje ne tiču.

Kako smo se osjećali sićušni i maleni kraj tog gorostasa! Nitko od nas nije bio sada prviput u lovu na kitove, no ipak nas je podilazio neki čudan osjećaj straha, a u žilama nam se ledila krv.

Kad smo se približili na nekoliko metara padne zapovijed: Bacaj!

U jednom trenu izbace bacači svom snagom svaki svoje osti, čiji se šiljak zabode u meso kitovo. Krv prsne, neman izda iz sebe neki mukli glas, a zatim zaroni.

Trebalo je iskoristiti taj čas!

— Bacaj! zaori ponovna zapovijed, a druga dva bacača u istom trenu izbace svoje osti, koje se takodjer zabodu u ledja nemani. Kit je zaronio i stao bježati. Mi smo odmatali konope, kojima su osti bile pričvršćene,a riba nas je vukla stre-

lovitom brzinom. Bilo je i suviše opasno pratiti kita samo jednom ladjicom zato smo sve ladjice povezali zajedno tako da ih je životinja teže vukla.

Krv je brizgala u mlazovima i za čas je more postalo sasvim crveno. Jurnjava je postajala upravo fantastična. Naši su se čamci valjali na vrhovima valova, jedva dodirujuć vodu. Prijetila je opasnost, da se prevrnemo. Kako je dugo trajala ta paklenska jurnjava? Ne bih znao kazati, no nakon stanovitog vremena osjetim, da se trka smanjuje. Bio je to upravo u času, kada se je jedan od naših čamaca prevrnuo. Mornari su popadali u more i grabili vesla, da se pomoću njihovom održe na vodi, dok im stigne pomoć.

U daljini se je dimio naš brod, koji je punom parom hitao za nama.

Konačno je vrtoglava jurnjava završila. Kit je isplivao na površinu. Iz rana u koje su bili zabodeni šiljci naših osti ključala je krv.

— Bacaj! zaori opet zapovijed, čim se je kit pojavio na površini. I opet se je pet osti zabolo svom snagom u ledja životinje. Mlaz guste tamnocrvene krvi šiknuo je u vis. Neman se je grčila u smrtnim trzajima i i zaletila se medju naše čamce. Kao nekim čudom izmaknuli smo. Da je koji od naših čamaca ošinula repom, razmrskala bi ga u tisuću komada.

Životinja je bježala prema plićini. Gonili smo ju nekih 10 milja, a onda se zavukla medju grebene. Na tisuće morskih ptica, preplašenih strašnom borbom, diglo se s valova i letjelo u jatima prema grebenima.

Nas pedesetak, koliko nas je sveukupno bilo u čamcima, držali smo životinju svojim ostima, kao na uzdi, dok nije klonula.

U to je stigao i brod. Pomoću dizalica digli smo ogromnu trupinu na palubu. Lovina je bila odlična. Bio je to divan primjerak kita, dugačak preko dvadeset metara. Naš je brod bio za čas pretvoren u golemu mesarnicu. Što masti, što mesa i kosti bilo je u tom kitu oko 60 tisuća kilograma. Mast se spremala na jednu stranu, meso na drugu, peraje i kosti na treću, a koža posebno. Sve se to dade izvrsno upotrijebiti. Taj je kit predstavljao čitavo bogatstvo.

Bogatstvo da, ali stečeno teškom borbom, životnom opasnošću i s mnogo znoja.

Jurić dobročinitelj

Jurić je bio na ljetovanju na selu kod tetke.

Sunce je sjalo kao svjetiljka, nebo je bilo jasno i modro, čisto kao riblje oko, a trava se zelenila kao prekrasan zeleni sag.

Kraj Jurića ležao je u travi Franić, koji je također došao s njime tetki u pohode.

Lijenčine, kakvi su oduvijek bili, povalili se u travu i ležali promatrajući nebo nad sobom.

— Pogledaj Juriću!

— Što?

— Tamo prijeko onoga starca!

Iz susjedove kuće zgrbljeno je izašao starčić, koji je nosio ogroman čabar.

— Siromašan čovjek! Tako star, a još uvijek mora teško raditi.

— Zar ti seljaci nemaju koga mladega za taj posao? čudio se Jurić. — Ta starac jedva nosi čabar. Pun je prljave vode i nosi je da je izlije u potok.

— Gle, gle! Sad je stao i odložio čabar, pa ide u staju, da se odmori.

— Juriću!

— Što je?

— Hajde da mu pomognemo!

— Pa hajdemo!

I naša se dva junaka, želeći napraviti dobro djelo, dignu, dođu do čabra, pa izliju svu onu mutnu vodu u potok. Zatim se legnu opet iza grmlja u travu, da vide, kako će se starac obradovati, kad vidi, kako mu je netko olakšao posao.

Starac je međutim izašao iz staje, pogledao prazan čabar, malo se začudio, nešto promrmljao, uzeo čabar i vratio se u kuću.

Nedugo zatim vrati se starac opet iz kuće i opet s punim čabrom.

— Oho, zar ti ljudi peru toliko suđe, da imaju toliko zamazane vode u kući?

Opet je starac ostavio čabar pred vratima staje, ušao u staju i nešto radio.

Jurić i Franić opet priskoče, dok starčića nije bilo, pa mu opet istresu zamazanu vodu u potok.

Starac opet iziđe, opet se začudi, nešto promrmlja i ponovno se vrati u kuću s praznim čabrom.

Malo zatim eto ga opet. I opet je imao pun čabar, no sada ga nije nosio sam. S njime je bio njegov sin, mlad i čvrst momak. Starcu je sigurno čabar bio pretežak, pa je sada pozvao sina, da mu pomogne.

Opet su odložili čabar pred stajom i pošli obojica u staju.

— Hajde Franiću, da im pomognemo, pa ih opet iznenadimo!

Skoče i pograbe čabar i taman htjedoše, da ga izliju u potok, kad li nahrupe iz staje starac i njegov sin, oboružani batinama.

— Čekajte samo, vi nevaljalci jedni! Pokazat ćemo mi vama! Izbit ćemo vam mi te vaše glupe šale! — Tako rekoše pa udri batinama po Juriću i Franiću.

— Ta stanite, dobri ljudi, stanite! jaukali su Jurić i Franić. Mi smo vam htjeli pomoći kod posla.

— Pomoći kod posla? Lijepa stvar! Tri puta vučemo napoj do svinjca, a vi ste nam ga evo tri put izlili u potok.

To rekavši udare opet po njima.

Odonda Jurić i Franić nijesu više pokušavali da se pačaju u seljačke poslove, u koje se ne razumiju.

Pas

Vau, vau, vau!
Glasa mi se cijele noći
Ne ćeš bliže, ne ćeš bliže,
pas ti veli,
koji grize
svakog onog
što no stiže
noću kasno u moj dvor.
Zna on dobro
da se noću uz dvor šulja
samo onaj
koj' je hulja,
što no živi
s tuđeg žulja
i pravi je naš zlotvor.
Vau, vau, vau!
omiljeli moj stražar.
Vau, vau, vau!
oglašuje tko dolazi
moga doma, moga dvora —
vjerni pas čuvar!

Ljubo Brgić

KLOK i JOŽIĆ

Naša se dva junaka najbolje osjećaju, kada su na moru. Nije zato ni čudo, da se uvijek, kada im samo vrijeme dopusti, izvezu čamcem na pučinu, ljuljaju se na valovima, love ribu i otiskuju se nekad veoma daleko od obale, da uživaju na svježem morskom zraku, daleko od tvornica i njihovih zadimljenih dimnjaka, koji samo guše i dave pluća...

I opet su se tako jednoga jutra izvezli daleko od obale na pučinu. Ne boje se oni ni valova ni oluja, ni kitova, ni morskih pasa. Znadu se oni snaći u svakoj prilici.

Jutro je bilo divno. Nad vodom se dizale jutarnje maglice, a sunce je poput ogromne plamene kruglje izronilo iz vode i obasjalo svojim zlatnim trakama nepreglednu pučinu. Gradski ljudi, koji toga nijesu nikad doživjeli ne mogu ni zamisliti, koliko se ljepote prosiplje nad kuglom zemaljskom u takvim časovima. Zamislite: more se kupa u zlatu, maglice se dižu, oblačići se prelijevaju u tisuću duginih boja, valići žamore, zapljuskujuć bokove čamca, pjena se razbija u sićušnim kapljicama, koje svjetlucaju od fosfornog svijetla, štono se gubi pred snagom svijetla sunčanog. Iz mora svaki čas skakuću u vis, prebacujuć se objesno, čitava jata ribica. A nad beskonačnom pučinom još beskonačnije plavo lazurno nebo, po kom se ganjaju, tu i tamo, bijeli oblačci...

Tako je bilo i toga jutra. Klok i Jožić punim su grudima udisali svježi morski zrak...

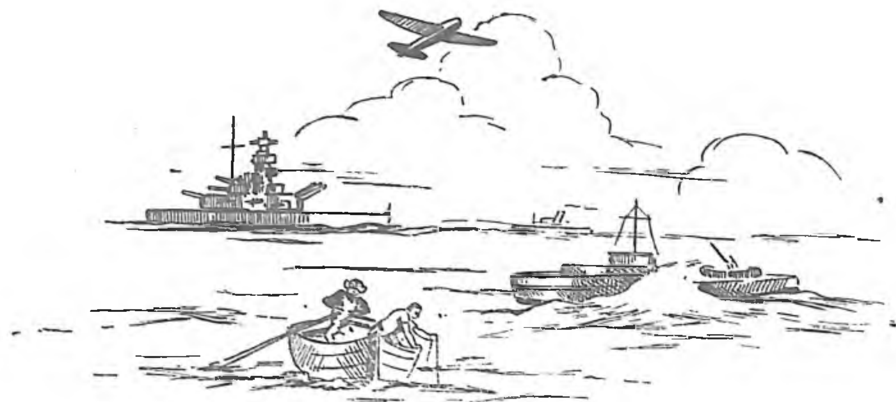
Tu veličanstvenu tišinu pomutili su najednom zvuci brodskih sirena. U daljini na obzorju pojavila se flotilja ratnih brodova. Veliki jedan krstaš dimio je iz obih dimnjaka, a uz njega su krstarili ko objesni hrtovi, mali torpedolovci. Čije li su narodnosti bili, nije se moglo u prvi čas raspoznati.

Bili su izvan američkih teritorijalnih voda, pa su mogli slobodno ploviti pod kojomgod zastavom...

Izgledalo je kao da nekog traže. Danas bome ni mora nijesu sigurna.

Po njima se skiću podmornice raznih narodnosti, vrebaju na brodove zaraćenih država, a za njima se šuljaju razni brodovi, pod svim mo-

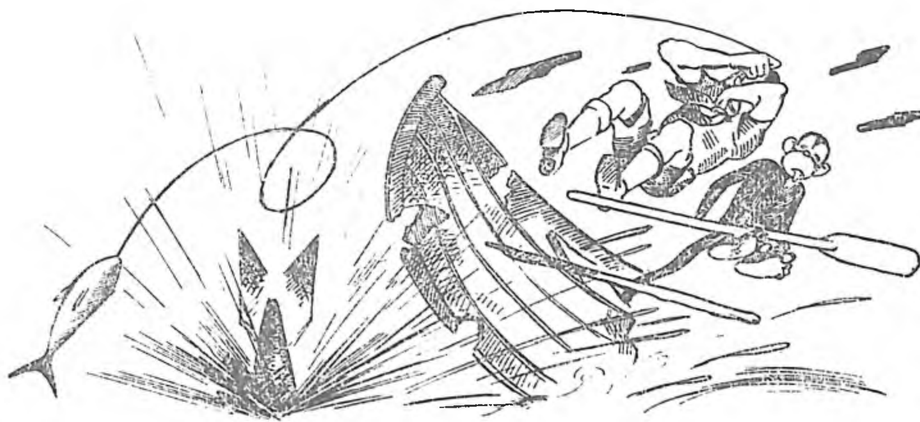
gućim zastavama, koji ih opskrbljuju uljem i benzinom, živežom i zairom. Ratni brodovi, nosači aviona, krstare od sjevernog do južnog pola, čas napadajući, čas bježeći. U toj ogromnoj beskonačnosti morske pučine oni se osjećaju najsigurniji. Tko da ih nađe? To je isto, kao kad bi netko pokušao tražiti buhu na ogromnoj jednoj zelenoj livadi...

Najedamput dade sirena s glavnog broda znak za uzbunu. Bit će da je mornar na straži nešto opazio. I zbilja, iz mora je za čas izronila neka podmornica, odapela torpedo i ponovno pokušala zaroniti. Torpedo je promašio, ali je zato paljba sa brodova odvratila svom žestinom.

Oko Jožićeva čamca treskale su granate kao kiša. More se uzbibalo, golemi stupovi vode dizali su se u vis i svaki je čas prijetila opasnost, da ih poklope i potope.

— No, u lijepu smo kašu zapali — srdio se Jožić, dok je Klok vješto manevrirao kormilom između vodenih stupova.

No to još nije bilo sve. U zraku su počeli zujati motori hidroplana, koji su se spuštali na časove skoro sasvim do morske površine, šišajući iz strojnih pušaka ko pomamni. Tuča metaka zujala im je oko ušiju.

— Ako ovaj put iznesemo živu glavu, onda nas je zaista očuvao samo Bog! promrsi Jožić i dade znak Kloku, da zakormani u stranu, jer se jedan hidroplan strelovitom brzinom spuštao baš nad njihove glave. Klok

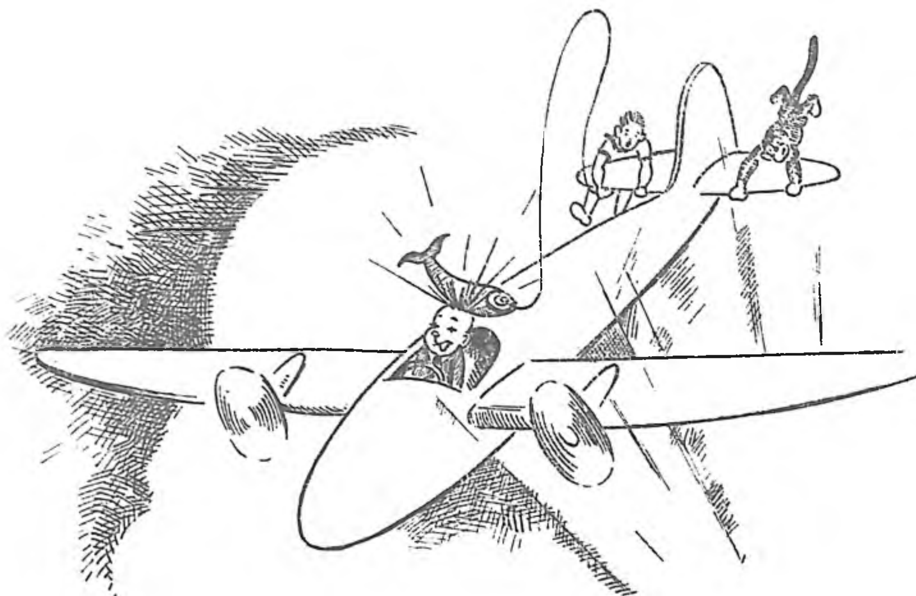
je u tom času, kao da ga se ta strašna pomorska bitka ništa ne tiče držao u jednoj ruci udicu, jer je opazio, kako se mnoge lijepe ribe vrzu oko čamca, vjerojatno poplašene od granate, koje su eksplodirale u moru.

— Lijevo! zapovjedi Jožić Kloku, ali već je bilo prekasno. Jedna bomba pala je baš kraj samog čamca, rasprsnula se i pretvorila čamac u hrpu triješća. Mlaz vode, visok preko 50 metara zahvatio ih je obojicu i digao ih strašnom silom u vis. Kotrljali su se i kovitlali u zraku ko dva zvrka.

Upravo u tom času spustio se hidroplan strmoglavce iz velike visine i kad je došao na nekih 50 metara otvorio vatru na jedan brod, koji je progonio podmornicu.

Klok, koji je, kovitlajuć se u zraku, još uvijek držao u ruci udicu, nije ni opazio da se na udici koprca krupna jedna riba, koja se ljeskala na suncu, kao da je od srebra.

U času kad se avijatičar spustio veoma nisko, zapadne baš u onaj stup vode, što ga je digla granata, a u kom su se koprcali Klok i Jožić.

— Drži se! vikne Jožić Kloku, a Klok dohvati u jednom trenu rep aeroplana.

Istom brzinom prikrpi se i Jožić za drugu stranu repa i tako, sve nehotice, nađu se najednom naša dva junaka, umjesto u moru, na krilima aeroplana.

Aeroplan se nagne i stade padati, jer je težina na repu bila prevelika. Dotle je pilot na svaki način pokušavao da zadrži ravnotežu i ponovno se digne. Sad su istom naša dva junaka raspoznala boje zastave.

— A tako? Ti li si mi to, ptico siva?! — klikne Jožić prepoznavši u pilotu jednoga od svojih starih dušmanina.

— Čekaj samo, pokazat ću ja tebi pošto je oka šljiva! — To rekavši, zavitla udicom i odalami pilota ribom, koja je bila na kraju udice, svom snagom po glavi.

Riba je k tome bila tzv. »električna riba«. Ima naime, kako znamo, riba ,koje su nabijene elektricitetom, pa kad ih samo dodirnemo osjetimo udarac struje.

Tako je i taj nesretni pilot, koji je proganjao ove brodove dobio udarac, kakvom se nije nadao.

Udarac ga je omamio, on ispusti kormilo i hidroplan stade glavinjati... I bio bi se strmoglavce srušio u more, da Klok nije i opet jednom pokazao svu prisebnost duha. Majmunskom vještinom odpuza žurno po trupu aeroplana do volana, zaokrene njime i hidroplan se za čas digne, kružeći visoko po zraku...

Divno bijaše vidjeti majmuna, kako sjedi za volanom i upravlja hidroplanom. Uskoro je pošlo i Jožiću za rukom, da dopuže do sjedala za pilota, sve onako lebdeći u zraku, sveže pilota, a onda preuzme od majmuna kormilo. U pogodnom času spusti se na morsku površinu.

Bitka je bila završena. Podmornice je nestalo, hidroplan je bio onemogućen.

Kad se Jožić s Klokom spustio na površinu mora, velikom su brzinom doplovili do njih brzi torpedolovci. Veliko je bilo njihvo začuđenje, kad su za volanom hidroplana opazili majmuna i Jožića, a kraj njih svezanog neprijateljskog pilota.

Nikako im nije išlo u glavu, kako se to moglo dogoditi, da su se Klok i Jožić, koji su čas prije mirno lovili ribu najednom našli visoko u zraku, svladali neprijateljskg avijatičara, oduzeli mu aeroplan i spustili se s njime. Al' eto, dogodilo se tako, pa što ćemo?

Dakako da je neprijateljski pilot bio odmah proglašen ratnim zarobljenikom, a čim se osvijestio bio je preslušan pa je ispripovijedio mnogo toga, što je bilo od dragocjene važnosti za zapovjednika ratnog brodovlja.

A Klok i Jožić bili su i opet junaci dana. Na palubi glavnoga krstaša poredala se momčad broda i odala im počast. Admiral im je stisnuo pred svima ruku i odveo ih nakon toga u blagovaonicu. Pucale su flaše šampanjca, točilo se pjenušavo vino, a na stolu se odjednom našlo svakojakih đakonija. Zato se pobrinuo brodski kuhar, a brodski su kuhari, kako znamo, na glasu. Znadu oni prirediti jelo, da bi ga i sami anđeli jeli.

Klok se tako raspoložio, da je počeo izvoditi kojekakove vratolomije, kojima su se oficiri i mornari toliko smijali, da su se neki i valjali po palubi od smijeha.

I opet su se dakle ova naša dva junaka iskazala!

PITALICE

1 Tko suze roni, kada sunce sja?
2 Kad se pojavim svakog uplašim, a kad kćer vam pošljem, svi me blagoslivljete.
3 Stvorena sam čudnovato: nać me možeš i pod nebom i u blatu, i u gori i u moru, i u oku i u potoku.
4 Ni tijela ni duše, a po zemlji milji...
5 Još ga nikad nije bilo, niti će ga ikad više biti, ali sada je ovdje.
6 Što ima pametan čovjek uvijek pred očima?
7 Četvorica trče po selu, a nikad se ne mogu stići.

Učitelj: Ja hoću da sebi dadem napraviti odijelo i za to trebam tri metra i petnaest centimetara sukna. Metar sukna stoji 275 dinara. Koliko ću novaca izdati, ako me posao stoji još 350 dinara. Dakle Juriću, uzmi kredu i izračunaj na ploči.

Jurić neko vrijeme razmišlja, a onda će:

Gospodine učitelju, ja držim da je najbolje da sebi kupite gotovo odijelo!

Učitelj: Što radiš, Juriću, ujutro, kad grane sunce i obasja ti kroz prozor lice?

Jurić: Skočim odmah iz kreveta!

Učitelj: Vrlo dobro! A zatim?

Jurić: Zatim brže bolje spustim zastor i vratim se opet u krevet pa hrčem dalje.

Jurić: Svoj najteži posao ja uvijek obavljam rano ujutro još prije nego što popijem kavu.

Učitelj: Tako valja! A kakav je to posao?

Jurić: Dignuti se iz kreveta. To je za mene najteži posao.

Stric je pošao u školu da se kod učitelja raspita o Jurićevu vladanju. Kad se vratio reći će Juriću:

— Ako je sve ono istina, što o Tebi kaže učitelj, onda je tvoja savjest crna kao ova tvoja crna kosa na glavi.

— A ako se savjest mjeri po kosi, onda naš učitelj uopće nema savjesti — odgovori Jurić.

Majka se potužila ocu:

— Bojim se da je Jurić bolestan.

— Tuži li se da ga nešto boli?

— Ne tuži se, ali ja sam uvjerena da je bolestan.

— Kako to?

— Ostavila sam na stolu 12 slatkiša, a on nije niti jednoga ukrao.

— E onda je zbilja bolestan! zaključi i otac.

Odgovori

1 Snijeg — 2 Oblak i kiša — 3 Kaplja vode — 4 Voda. — 5 Današnji dan — 6 Nos — 7 Četiri kotača na kolima —

ODGONETKE

IZ BR. 4

1. Ispunjalka: Ivan Gundulić
2. Ispunjalka: Volga
3. Ispunjalka: Jelačić
4. Posjetnica: 1. Crikvenica — 2. Beograd

IZ BR. 5

1. Križaljka: Vodoravno: Nož, sat, bat, Arap, Ocat — Okomito: os, žabac, tara, tat
2. Logogrif: Puk, Luk, Vuk, Čuk
3. Ispunjalka: Kadetić
4. Zagonetni češalj: Branko Radičević
5. Ispunjalka: August Šenoa — Diogenes

Ispravno su odgonetali: Božica Zajc, Sušak — Ivan Pejnović, Sisak — Stojan Deprato, Gospić — Branko Vicić, Hreljin — Slavko Vranar, Veliki Grđevac — Eduard Oblak, Kraljevica — Zvonimir Blažević, Slav. Brod — Ivica Kauzlarić, Ivanićgrad — Marija Dobrilović, Ljubljana—Vič, Mladenka Bigontina, Sušak — Gustav Šenter, Retfala — Ranka Peašinović, Daruvar — Milan Kaić, Visoko — Franjo Dobrodel, Visoko — Dušan Paunović, Sisak — Milivoj Krunić, Sisak — Adolf Kocijan, Kraljevica — Milica Lukić, Daruvar — Nada Belobrajdić, Daruvar — Milutin Anel, Sveti Jakov Šiljevica — Ivica Pavlek, Daruvar — Katica Kolar, Daruvar — Franjo Sekovanec, Zagreb — Nikica Kalšan, Visoko — Branko Mirilović, Sisak — Veljko Dotlić, Sisak — Nevenka Rusmir, Sisak — Boris Vegar, Visoko — Stjepan Jurišić, Sv. Jakov Šilj — Janez Smuk, Vič pri Ljubljani.

Nagrađeni: Slavko Vranar, Veliki Grđevac — Marija Dobrilović, Vič, Ljubljana

POSJETNICA

GENO MATOŠ

Kakav je to športaš?

ISPUNJALJKA

(Eduard Oblak, Kraljevica)

	I.		III				
1							škrtac
2							vrst glazbala
3							protestant
4							zimski šport
5							grad u Dunavskoj banovini
6							Homerov epos
7							Svetac (naklada knjiga)
	II		IV				

I—II Ruski pisac i filozof   III—IV Njegov najpoznatiji roman

ZAGONETNI ČEŠALJ

(Ivan Pejnović, Sisak)

1 naša rijeka
2 sklonište brodova
3 velika voda
4 muško ime

I—II
Otkrivač kontinenta.

ISPUNJALJKA

(Zdravko Radetić, Sušak)

1 rimski bog rata
2 mužar
3 ratarsko orudje
4 skup klasova

Vodoravno i okomito isto.

»Mali rodoljub« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko.
Uredništvo i uprava nalaze se u Krajiškoj ulici br. 12.
Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Krajiška ulica 12. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26.
Za tiskaru odgovara: Petar Acinger, Zagreb, Radićeva 26.